

LUNSJ MED FAG

# Våroljevekster – hva skal til for å lykkes?

Gratis webinar 05.februar  
kl.11.00

# Program

- ♥ Krav til jord
- ♥ Sorter
- ♥ Etablering
- ♥ Gjødsling
- ♥ Skadedyr
- ♥ Soppsykdommer
- ♥ Omløp
- ♥ Høsting
- ♥ Økonomi



# Krav til jord

- ❖ Jorda bør være godt drenert
- ❖ Bør dyrkes på «jamn» jord
- ❖ Trives på de fleste jordtyper
  - ❖ Tørkesvak sandjord egner seg ikke
- ❖ Fordel med pH over 6,0 - grunnet klumprot



# Sorter

## ❖ Vårraps

- ❖ Lumen
- ❖ Lakritz
- ❖ InVigor 305PS
- ❖ Veksttid : 125-127 dager

❖ Blir solgt i enheter 14-18 daa

## ❖ Vårrybs

- ❖ Synthia
- ❖ Vektsttid: 115 dager

❖ Solgt i enheter 20-23 daa



# Etablering

- ❖ Oljevekster setter store krav til såbed
- ❖ Viktig å treffe med jordarbeidingstidspunkt
- ❖ Viktig med jamn spireråme
- ❖ Høstpløying og lett høstharvet godt egnet
- ❖ Vårpløying på siltjord
- ❖ Vårharving
  - ❖ Viktig med god innblanding av halm
- ❖ Direktesåing



# Etablering såing

- ❖ Så fort jorda er lagelig
  - ❖ Jordtemperatur over 5 grader
- ❖ Viktig å treffe på såtidpunktet
  - ❖ God spireråme
- ❖ Gamlemåten: harving-tromling-såing-tromling; sikker metode for å plassere såfrøet i riktig dybde.
- ❖ Sådybde: 1,5-2 cm
  - ❖ Bruk litt tid til innstilling av såmaskinen

# Gjødsling

- ❖ Oljevekster krever mye næring
- ❖ Gjødselnorm:
  - ❖ Avling 200 kg: 12 kg N- 2,0 kg P - 6,0 kg K - 3,5 kg S
  - ❖ Avling 300 kg: 15 kg N - 2,7kg P - 7,0 kg K - 4,2 kg S
    - ❖ + 0,3 kg N for hver 10 kg avlingsøkning
- ❖ Grunngjødsling:
  - ❖ NPK gjødsel som dekker best opp på næringsinnhold
  - ❖ Svovel og bor er viktig for oljevekster
    - ❖ Fullgjødsel inneholder 0,02% bor

# Gjødsling

- ❖ Delt gjødsling
  - ❖ Grunngjødsling: 9-10 kg N i en NPK type
  - ❖ Delgjødsling: 2-6 kg N-gjødsel med svovel - ved begynnende strekning
- ❖ Fordel ved delgjødsling
  - ❖ Reduserer faren for tap av næringsstoffer ved mye nedbør etter såing
  - ❖ Oljevekstplanta bruker lite næring i starten



# Plantevern - Ugras

- Normalt er det ikke behov for ugrassprøyting
- Frodig oljevekståker dekker godt mot ugras
- Problemugras:
  - Mye balderbrå: Matrigon72 SG
  - Vassarve: Centium rett etter såing
  - Floghavre/hønsehirse/kveke: Agil 100EC, Zetrola eller Focus Ultra
  - Tunrapp/floghavre/hønsehirse: Select Plus (Select+Renol)
- Viktig med grundig sprøytevask!!

# Rapsjordloppe

- ❖ Biologi:
- ❖ Har 1 generasjon i året
- ❖ Overvintrer i kantvegetasjon
- ❖ Blir aktive i varmt vær og flyr inn raskt inn i åkeren
- ❖ Kjennetegn: 5mm lange, sorte metalglans eller gulstripet
- ❖ Hopper



# Rapsjordloppe

- Angriper spirende planter
  - Spesielt under varme og tørre forhold
  - Angrepet begynner først fra kanten
- Tiltak:
  - Insektmiddel:
    - Mavrik/Evure: 20 ml/daa
    - Karate/Decis: 10 ml/daa
- Viktig å følge med ved beg. spiring!!



# Rapsglansbille

- ❖ Biologi:
- ❖ 1 generasjon i året
- ❖ Overvintrer under planterester i kantvegetasjon
- ❖ Blir aktive når temperaturen på våren blir rundt 8-9 grader.
- ❖ Flyr inn åkeren når temperaturen er rundt 10-15 grader



Foto: Arild Andersen, NIBIO



# Rapsglansbille

- ❖ Er en viktig skadegjører i oljevekster
- ❖ Flyr inn i åkeren på jakt etter pollen
- ❖ Gnager seg inn i blomsterknoppene
- ❖ Gjør størst skade på tidlig knoppstadiet
- ❖ Fører til redusert blomstring og mindre skulper
- ❖ Viktig å følge med!!



Foto: John Ingar Øverland, NLR



# Rapsglansbille- skadeterskel

- Viktig å følge med
- Plantene setter blomsteranlegget tidlig
- På tidlig knoppstadium gnager rapsglansbillene gjennom mange blomsterknopper
- Tiltak: Plantevern
- Mavrik/Evure Neo: 20ml/daa
- Mospilan: 20g/daa.
- Aktuelt med 2 behandlinger i oljevekster

Plantestadium	Antall rapsglansbiller
Tidlig knoppstadium	0,5-1,0 i gjennomsnitt pr. plante
Middels knoppstadium	1-2 i gjennomsnitt pr. plante
Sent knoppstadium	2-3 i gjennomsnitt pr. plante

# Kålmøll

- ❖ Kan også angripe oljevekster
- ❖ Kan komme i stort antall enkelte år, ofte fra sørøstlige vinder
- ❖ Ofte resistente mot pyretroider
- ❖ Lett å se da de flyr opp fra plantebestandet
- ❖ Viktig å bekjempe larvene på et tidlig stadie med insektmiddel med stor vannmengde



# Soppsykdommer i oljevekster

- Klumprot
- Storknollet råtesopp
- Gråskimmel

# Klumprot

- ❖ Vekstskiftesykdom
- ❖ Kan gi 30-100% avlingstap
- ❖ Anbefalt vekstpause på 6-8 år
- ❖ Ved smitte/Angrep bør en vente minst 10 år
- ❖ Fordel med høy pH
- ❖ Godt drenert jord



# Storknollet råtesopp

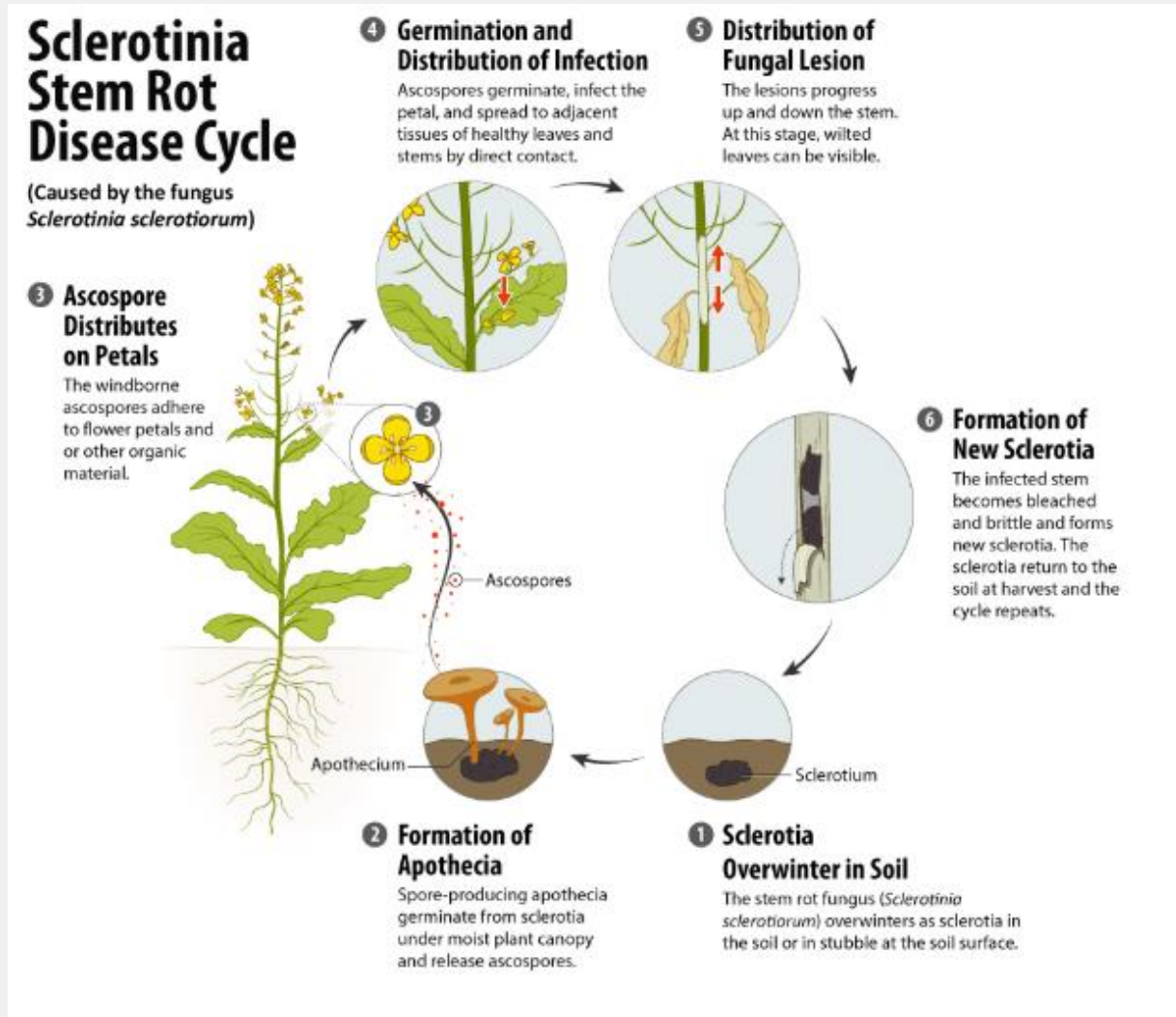
- ❖ Viktig sykdom i oljevekster
- ❖ Oljevekster er svært mottakelig for denne soppen
- ❖ Hvileporer overlever i jord 4-6 år
- ❖ Kan gi store avlingstap enkelte år
- ❖ Nedbør og fuktige forhold i blomstringen
- ❖ Tiltak: soppbehandling ved begynnende blomstring



Foto: Unni Abrahamsen, NIBIO

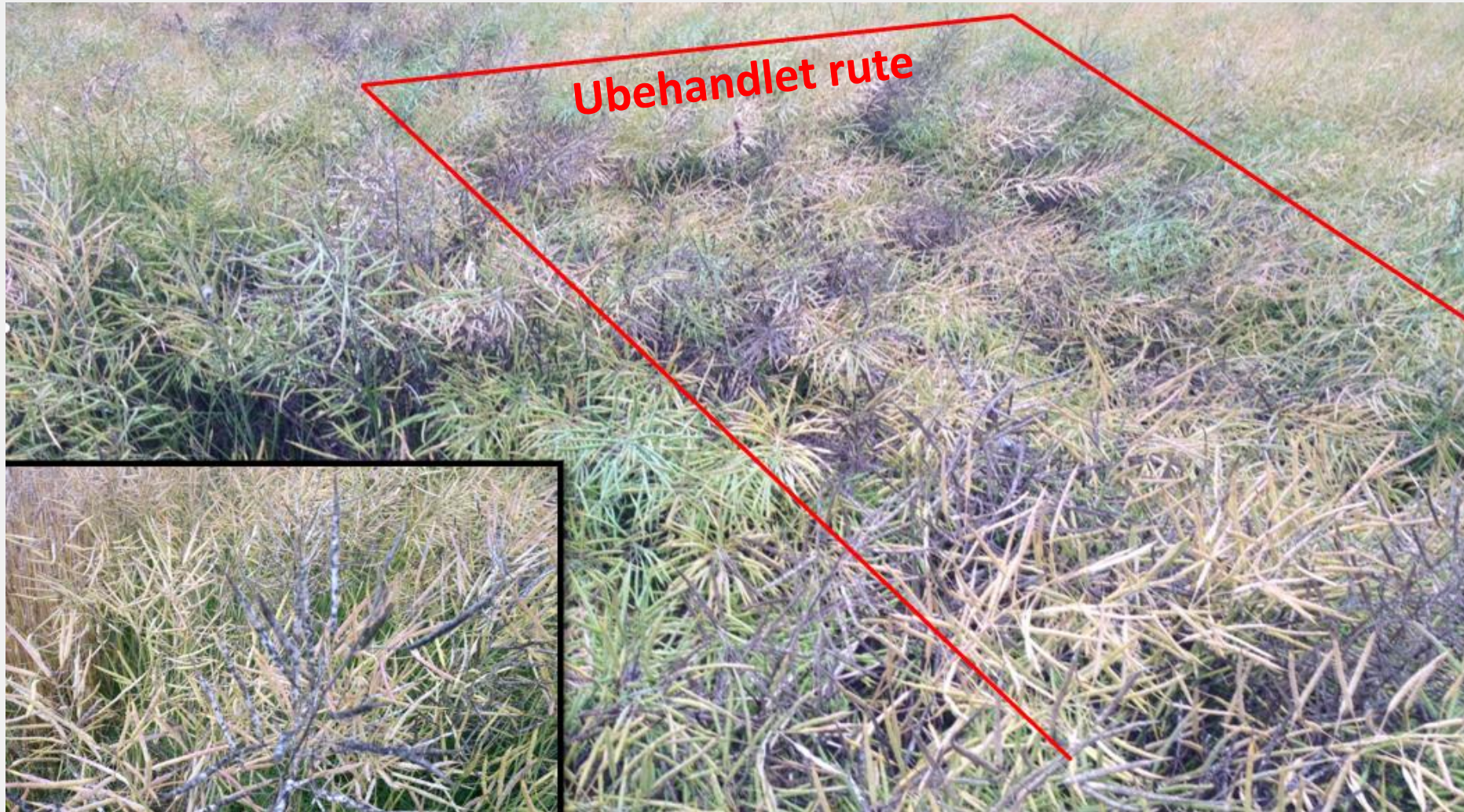


# Syklus for storknollet råtesopp





# Forsøk med soppmiddel i vårraps





# Storknollet råtesopp



Stort angrep

middels angrep

Friske planter

# Kålbladskimmel

- ❖ Kålbladskimmel forårsaker sjelden alvorlige angrep i oljevekster
- ❖ Kan ofte sees på enkelte blader
- ❖ Soppen overlever på planterester og med hvilesporer i jord.
- ❖ Kan gå inn i stengel i vekstsprekker





# Andre skadegjørere

- Fugl
  - Grønnfink
- Vilt





# Vekstomløp: eksempel

1.år	Erter/åkerbønner
2.år	Hvete
3.år	Havre
4.år	Hvete
5.år	Oljevekster
6.år	Hvete
7.år	Havre
8.år	Hvete
9.år	Erter/åkerbønner

1.år	Erter/åkerbønner
2.år	Hvete
3.år	havre
4.år	bygg
5.år	Oljevekster
6.år	Hvete
7.år	Havre
8.år	bygg
9.år	Erter/åkerbønner

# Modning og høsting

- ❖ Riktig treskertidspunkt er når vannprosenten ligger mellom 10-15%
- ❖ Oljefrø er «billig» å tørke sammenliknet med korn
- ❖ Oljevekster tåler mye regn på høsten og er en robust vekst under vanskelige innhøstingsforhold
- ❖ Blir ikke «oppfuktet»



# Modning og høsting

- ❖ God stråstyrke på våroljevekster
- ❖ Innstilling av tresker
  - ❖ Liten slagehastighet
  - ❖ God bruåpning
  - ❖ Lite luft
- ❖ Størst spill er ved skjærebordet
  - ❖ Vinna bør brukes med forsiktighet
  - ❖ Stråskiller bør byttes ut med bøyle eller kantkniv





# Tørking lagring

- ❖ Frøet er lite
  - ❖ Tørkesystemet bør være tett
  - ❖ Oljefrøet gir større luftmotstand enn korn
  - ❖ De fleste velger å levere oljefrøet direkte
  - ❖ Lagerfast ved 8% vann



# Forgrødeeffekt

- Oljevekster er en god ypperlig forgrøde
  - Planterester inneholder en del nitrogen
  - Sanerer sykdommer
  - Dyptgående pålerot
    - Gir god jordstruktur





# Økonomi - DB kalkyler

	Bygg 600 kg	Havre 600 kg	Vårhvete 600 kg	Vårraps 300 kg	Vårraps matolje	Åkerbønner 400 kg	Erter 400 kg
Salgbar avling	2418	2340	3000 (2514)	2364	2664	2744	2228
AK tilskudd	609	609	609	609	609	609	609
Ekstra tilskudd			100	200	200	200	200
<b>Sum inntekter</b>	<b>3027</b>	<b>2949</b>	<b>3709 (3223)</b>	<b>3173</b>	<b>3473</b>	<b>3553</b>	<b>3037</b>
Sum variable kostnader	838	741	912	891	891	606	580
<b>Dekningsbidrag</b>	<b>2189</b>	<b>2208</b>	<b>2797(2311)</b>	<b>2282</b>	<b>2582</b>	<b>2947</b>	<b>2457</b>
Forgrødeeffekt		+		++	++	+++	++

Hei, tresket vårrapsen forrige uke. Ble til at jeg ikke sprøytet den med reglonen. Fasiten ble 245 Kg på målet, Det hadde jeg aldri trodd jeg skulle få når jeg så den i våres.



Ja tror det...

man. 3. okt., 14.38

Tør innveid raps  
350 kg på målet



Tekstmelding



iMessage  
tor. 13. okt., 12.18

Hei. Det ble 280 kg m raps, på en åker jeg hadde tenkt å pløye opp 😊

Utrolig, morro 😊



Levert



iMessage



Takk for oppmerksomheten!